

LAULUD NÜÜD LÄHEVAD.....

Mihkel Lüdig - 140

Mihkel Lüdig sündis 9. mail 1880. aastal Pärnumaal, Reiu vallas, Noka talus vaese metsavahi 7-nda lapsena. Pere oli arvukas ja pärast teda sündis veel 11 õde-venda nii et kokku oli 18 last. Lüdigi vanemad olid väga muusikalembesed, tihti musitseeriti pereorkestriga ja Lüdig on meenutanud, et isamajas oli alaliselt kolm muusikariista: orel, flööt ja viiul. Vahel ilmusid orkestrisse ka vaskpuhkpillid, nagu trompet, alt ja tenor. Orelimängu õppis noor Mihkel emalt, kes koduorelil oskas peast mitmeid koraale ja koorilaule mängida. Tihti musitseeriti sõpradega nii enda lõbuks, kui külaliste auks. Andekat poissi märkas Pärnust külla saabunud õllevabriku omanik Franz Jakob, kes ise oli samuti õppinud muusikat. Tema võttis poisi eest hoolitsemise enda kanda. Järgnevatel aastatel õppis Mihkel Pärnu elementaarkoolis. Muusikaõpingud klaveri, oreli, harmoonia ja teooria alal toimusid Pärnu Nikolai koguduse organisti Max Petersi juures. Ühtlasi pakkus Peters talle noore orelimängijana laste jumalateenistustel ennast asendada.

Peters oli muusikahariduse saanud Saksamaal ning tegutses Pärnus nii organisti, pianisti kui ka koorijuhina. Peagi kutsuti Peters tööle Moskvasse Saksa koguduse organistina ning hiljem sai ta töökoha ka oreliklassi õppejõuna Moskva konservatooriumis. Lüdigi, kes pidas Petersit oma suureks eeskujuks, otsustas enda tuleviku siduda muusikaõpingutega Moskvas. Kindlasti oli noorel mehel, kes otsustas oma muusikaõpinguid jätkata ka veidi õnne, kuna Pärnu linnaisad eesotsas tollase Pärnu linnapea Oskar Brackmanniga lubasid igati toetada noore mehe õpinguid. Nii sattuski noor Lüdigi Moskvasse Max Petersi juurde, kus peale ettemängimist ja muusikaliste katsete sooritamist konservatooriumi direktorile Safonovile, sai rõõmusõnumi, et on stipendiaadina vastu võetud. Peagi tuli aga leida uus õpetaja, kuna tema orelioõppejõud raskelt haigestus ja oreliklass suleti. Siin tuli saatus jälle appi, kuna tema sõber Peters pakkus oma abi, saates kirja Peterburi Konservatooriumi professorile Louis Homiliusele. Nii juhtuski et peale ettemängimist Peterburis, tutvustas professor Homilius Lüdigi konservatooriumi direktorile A.R Berhardile, kes ise oli samuti Tallinnast pärit. Küsinud õpilase päritolu kohta ja kuuldes, et ta on eestlane, laabus kõik järgnev sujuvalt ning Lüdigi oligi Peterburi konservatooriumisse stipendiaadina vastu võetud. Sellega oli suur mure murtud ja edasi tuli hakata mõtlema, kus elama hakata. Siin tulid appi jälle tuttavad ja sõbrad. Lüdigi oma raamatus „Mälestused“ meenutab: “Millest ma end kogu õppimise aja elatasin, sellel ei oska isegi vastata. Mul oli üks vana uurilogu, kuidagi oskasin selle kahe rubla eest ära müüa, kuid saadud rahast pidin ohverdama konservatooriumile 1 rbl. 20 kop. õpilaste toetuskassasse. Otsin endale päevas naela rukkileiba ja ühe soolakurgi – kokku 3 kop. See oli minu lõuna. Kaupmees Bergmani juures, kus ajutiselt sain öömaja, sain õhtuti klaasi teed ja ka mõne võileiva, mille ta oma osast ohverdas. Sain esimest korda elus nälga tundma. Konservatooriumis tuli kõvasti tööd teha, mis tühja kõhuga mitte kerge ei olnud. Organism nõrgenes, vahel minestasin orelit taga, kuid paar klaasi külma vett aitas jälle edasi...”

Konservatooriumiaastatel Peterburis õppis Lüdigi teooriat ja kompositsiooni Nikolai Rimski-Korsakovi, Nikolai Solovjovi ja Aleksandr Glazunovi ning klaverit Franz von Czerni juures. Kõiki neid õppejõudusid hindas ta väga kõrgelt.

Peterburis tegutses sel ajal mitmeid eesti seltse, korraldati kohtumisi, kõneõhtuid ja pidusid. Lektoriteks olid väljapaistvad tolleaegsed suurkujud, doktor Jakob Hurt, skulptor August Weizenberg jpt. Nendel õhtutel tutvus Lüdigi pealinna eestlastega ja peagi tegi karskusseltsi „Ustavus“ juhatus ettepaneku asutada laulukoor ja asuda seda ka juhutama. Sellel järgnes veel mitmeid uusi pakkumisi, mis Lüdigi elujärge aitasid tunduvalt parandada. Siit, nagu Lüdigi meenutab, algaski tema järjepidev ühiskondlik ja muusikaline tegevus, mis kestis kogu eluaja. Peterburi Jaani kirikus tegutses tollal

pastorina Jakob Hurt ja organistina Rudolf Tobias. Lüdigi soov Tobiasega lähemalt tuttavaks saada, ja tema orelimängu ning improvisatsioone kuulata, pani teda sagedamini Jaani kirikut külastama. Teda hämmastas Tobiase mängustiil, see oli midagi uut, senikuulmatut. Koraalide vaba harmonisatsioon paljude dissoneerivate akordidega, vabad, peaagu ilmalikud eel – ja vahemängud, koraalide kiire tempo, nii et kogudusel oli raske orele järele jõuda – see kõik oli täiesti uudne. Tobias, kuulnud, et Lüdigi kirikuteenistusega varasemalt tuttav on, tegi ettepaneku jumalateenistustel teda vahel asendada. Jaani kirikus oli igal pühapäeval kolm jumalateenistust, nende vahel veel matused või laulatused, nii et organist pidi hommikust õhtuni kirikus istuma. Peale mängimise kiriku jumalateenistustel tuli juhatada lisaks kiriku laulukoore ja korraldada vaimulikke kontserte. Just siit sündiski ühine aastatepikkune muusikaline koostöö ja sõprus kolme suurmehe- R.Tobiase, A.Kapi ja M.Lüdigi vahel. Peterburis tegutsesid aktiivselt eestlaste koolid ja seltsid ning seltsidel olid oma laulukoorid, mida juhatasid mitmed meie professionaalse muusika suurkujud: Johan Aavik, Johannes Kappel, Miina Härma, Konstantin Türnpu, Georg Hellat jpt. Oluliseks etapiks Lüdigi eluloos tuleb peale Peterburi Konservatooriumi oreli- ja kompositsiooni õpingute, lugeda tema tegevust Peterburi Jaani kiriku ja koguduse muusikaelu korraldamisel. Eriti tuleks ära märkida tema tegevust organisti, koorijuhina ja heliloojana. Mälestustes, mis on kirja pandud nõukogude ajal, jätab Lüdigi mainimata oma suure panuse Eesti autonoomia väljakuulutamise seotud tegemistes. Teame, et just tema abil organiseeritud koorid ja orkestrid osalesid 1917. aastal Eestile autonoomiat nõutaval manifestatsioonil ning Tauria palees korraldatud esilise üleandmisel Venemaa Ajutisele Valitsusele, kus sõjaväeorkestrit ja ühendkoori juhatas lipnik Mihkel Lüdigi. 1918. aasta sügisel saabus Lüdigi Petrogradist Tallinna ja sai töökoha Kaarli kirikus ning lisaks veel õpetajaametid mitmes gümnaasiumis. Samal ajal alustas ta koos „Estonia“ seltsi juhatuse ja valitud kuratooriumiga (G. Hellat, A. Rei, A. Topman, R. Kull jt) esimese kõrgema muusikakooli rajamist. Ühtlasi oli ta ka Tallinna Kõrgema Muusikakooli esimene direktor kuni aastani 1923. Kahekümnendate aastate lõpus suundus Lüdigi Argentiinasse, kus töötas pealinnas Buenos Aireses juhatades koore ja asutas seal ka esimese eestlaste seltsi. Seejärel olles tagasi Eestis, töötas organisti ja õpetajana Tallinnas. Hiljem asus elama ja tegutsema Pärnus ning Väandras, kus juhatas laulukoore, osales aktiivselt, nagu elu varasemalgi perioodil laulupäevade ja laulupidude ettevalmistustoimkondades ning üldjuhina dirigendipuldis. Helilooming: muusikalised lavateosed, vokaal-sümfoonilised teosed, instrumentaal-, puhkpilli- ja orelimuusika, soolo- ja koorilaulud. Tema tuntumaks koorilauluks on „Koit“, mis esmakordselt kanti ette 1923.aasta laulupeol ja mis hiljem on saanud laulupidude tule süütamise avalauluks. Mihkel Lüdigi suri 1958. aastal ja on maetud Väandrasse.

Jüri Trei